

STM:n lausuntopyyntö: Hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen lainsäädäntöön sekä eräihin muihin lakeihin tehtävistä muutoksista sote-uudistuksesta johtuen (Sote100)”

Kh 15.02.2021 § 26
16/00.04.00/2021

Valmistelija

Hyvinvointijohtaja Virpi Nevalainen
puh. 040 700 2941, virpi.k.nevalainen@rautjarvi.fi

Sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt lausunto 26.2.2021 mennessä hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen lainsäädäntöön sekä eräihin muihin lakeihin tehtävistä muutoksista sote-uudistuksesta johtuen (Sote100) Hallituksen ehdotus ”Sote100” ei tuo merkittäviä muutoksia Rautjärven kunnan toimintaan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen, ehkäisevän päihdetyön ja ehkäisevän lastensuojelun palvelun järjestämisessä eikä lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman sekä vanhuspalvelulain mukaan tehtävän suunnitelman laadinnassa. Muut esityksessä mainittujen lakien muutokset ovat lähinnä teknisiä muutoksia. Rautjärven kunta muiden Etelä-Karjalan kuntien ohella ovat hoitaneet em. tehtävät ja suunnitelmat yhteistyössä Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveyspiirin kanssa. Yhteistyö sekä vastuiden ja tehtävien jakaminen em. tehtävissä on toteutunut jo tälläkin hetkellä ehdotuksen mukaisesti. Tästä johtuen hallituksen esitys eduskunnalle sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen lainsäädäntöön sekä eräihin muihin lakeihin tehtävistä muutoksista sote-uudistuksesta johtuen eivät aiheuta kunnan toimintaan sellaisia muutoksia, josta olisi syytä antaa erillistä lausuntoa.

Hallituksen esityksen mukaan Suomeen muodostetaan 21 hyvinvointialuetta, joille siirrettäisiin kuntien vastuulla nykyisin olevat sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen tehtävät, huomioiden Uudenmaan oma järjestely. Ympäristöterveydensuojelu sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen jäisivät kuntien tehtäviksi mutta hyvinvoinnin edistäminen olisi myös hyvinvointialueiden tehtävä. Opiskeluhuollon kuraattori- ja psykologitehtävät siirtyisivät kuitenkin hyvinvointialueille.

Hyvinvointialueet olisivat julkisoikeudellisia yhteisöjä, joilla on alueellaan itsehallinto. Uudet hyvinvointialueet olisivat alueeltaan nykyisiä maakuntia vastaavia, poikkeuksena Uudenmaan maakunta, jonka kohdalla poikettaisiin nykyisestä maakuntajaosta. Hyvinvointialueiden ylin päättävä toimielin olisi vaaleilla valittava aluevaltuusto. **Hyvinvointialueesta annettavasta laissa** säädettäisiin hyvinvointialueen toimintaa, taloutta ja hallintoa sekä talouden tarkastusta koskevat säännökset. **Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annettavalla lailla** siirrettäisiin kunnallisen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuu perustettaville hyvinvointialueille. **Pelastustoimen järjestämisestä annettavalla lailla** siirrettäisiin kunnallisen pelastustoimen järjestämisvastuu perustettaville hyvinvointialueille.

Hyvinvointialueiden toiminta rahoitetaan pääosin valtion rahoituksella ja osaksi palvelujen käyttäjiltä perittävillä asiakasmaksuilla. Rahoituksesta säädettäisiin **lailla hyvinvointialueen rahoituksesta**. Rahoitus määräytyisi laskennallisesti pääosin hyvinvointialueen palvelujen tarpeen sekä olosuhdetekijöiden perusteella. Pelastustoimen rahoitukseen vaikuttaisi lisäksi riskikerroin. Valtion rahoitus olisi hyvinvointialueille

yleiskatteellista. Rahoitusvastuun siirtyessä kunnilta valtiolle, on valtion tuloja lisättävä ja kuntien tuloja vastaavasti vähennettävä niiltä pois siirtyvän rahoitusvastuun verran. Tämän takia valtion verotuloja ehdotetaan kasvatettavaksi kiristämällä valtion ansiotuloverotusta. Jotta kokonaisveroaste ei kasvaisi, veloitetaan kunnat alentamaan kunnallisveroa. Kunnallisveron vähennys olisi 13,26 prosenttiyksikköä kaikissa kunnissa. Myös kuntien osuutta yhteisöveron tuotosta alennettaisiin ja valtion osuutta vastaavasti kasvatettaisiin.

Valtion mahdollisuutta ohjata hyvinvointialueiden vastuulle kuuluvaa sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustoimea ehdotetaan vahvistettavaksi. Ohjaus olisi strategista ja kohdistuisi rahoituksen ja palvelujen turvaamisen kannalta keskeisiin asioihin. Valtioneuvosto vahvistaisi joka neljäs vuosi strategiset tavoitteet sosiaali- ja terveydenhuollolle. Hyvinvointialueiden pitäisi ottaa tavoitteet huomioon omassa toiminnassaan ja yhteistyösopimusten valmistelussa. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö neuvottelisi vuosittain hyvinvointialueiden kanssa niiden järjestämistä koskevan sosiaali- ja terveydenhuollon toteutumisesta. Vastaavasti valtioneuvosto vahvistaisi joka neljäs vuosi strategiset tavoitteet pelastustoimelle ja sisäministeriö neuvottelisi vuosittain hyvinvointialueiden kanssa niiden järjestämistä koskevan pelastustoimen toteutumisesta.

Esitykseen liittyvät lait on tarkoitettu tulemaan porrastetusti siten, että osa tulisi voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2021 ja osa laista tulisi voimaan 1 päivänä maaliskuuta 2022 uusien aluevaltuustojen aloittaessa toimintansa ja viimeiset 1 päivänä tammikuuta 2023. Esitykseen liittyisi myös siirtymäaikoja. Uudistuksen voimaantulon tarkoituksena on tulla voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2021. Lisäksi hyvinvointialueesta annettavaa lakia sovellettaisiin osittain jo heti hyvinvointialueiden toimintaan.

Esityksessä ehdotetut tekniset muutokset päivittävät **sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädännön** vastaamaan sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksessa säädettävää uutta järjestäjäjärjestelmää ja vastuuta. Ehdotetuilla muutoksilla ei puututa säännösten sisältöön. Teknisiä muutoksia tehdään pääosin käsitteistöön. Käsitteistö noudattaa sosiaali- ja terveydenhuollon uudistusta koskevassa esityksessä ehdotettuja käsitteitä. Lisäksi esityksessä ehdotetaan lisättäväksi lakeihin tarpeen mukaan informatiivisia viittauksia sosiaali- ja terveydenhuollon uudistusta koskevassa esityksessä ehdotettaviin lakeihin ja soveltuvin osin kumotaan päällekkäistä sääntelyä substanssilaeista, kuten valvontaa, yhteistyötä ja yleisiä järjestämistä koskevia säännöksiä. Esityksessä ehdotetaan samalla korjattavaksi laeissa olevia vanhentuneita viittauksia jo kumoutuneisiin lakeihin uusilla viittauksilla voimassa oleviin lakeihin.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen

Esityksessä ehdotetun sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annettavan lain mukaisesti hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tehtävä on osaltaan sekä kunnalla että hyvinvointialueella (edellä mainitun lain 6 ja 7 §). Em. lain mukaan myös ehkäisevä päihdetyö ja ehkäisevä lastensuojelu, jotka ovat osa hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä, ovat jatkossa sekä kunnan että hyvinvointialueen tehtäviä. Lisäksi lastensuojelulaissa säädetty lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma ja laissa ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystieteiden palveluista (vanhuspalvelulaki) säädetty suunnitelma ikääntyneen väestön tukemiseksi olisivat jatkossa sekä kunnan että hyvinvointialueen tehtäviä.

Esityksen keskeiset vaikutukset

Kunnalla olisi ensisijainen vastuu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä siltä osin, kun tämä tehtävä kytkeytyy kunnan muihin lakisääteisiin tehtäviin. Ihmisten hyvinvointi ja terveys ovat yhteydessä varhaiskasvatukseen ja koulutukseen, liikunta-, ravitsemus- ja kulttuuripalveluihin, asumiseen ja kaavoitukseen, liikennejärjestelyihin sekä moniin muihin kunnan elinolojen kehittämiseen liittyviin tehtäviin. Hyvinvointialueella olisi ensisijainen vastuu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä siltä osin, kun tämä tehtävä kytkeytyy hyvinvointialueen muihin lakisääteisiin tehtäviin. Hyvinvointialueen olisi seurattava asukkaitensa elinoloja, hyvinvointia ja terveyttä sekä niihin vaikuttavia tekijöitä alueittain ja väestöryhmittäin. Ympäristöterveydenhuoltoa ei esitetä siirrettäväksi kunnilta hyvinvointialueille sosiaali- ja terveydenhuollon uudistusta koskevan esityksen yhteydessä. Tässä esityksessä ympäristöterveydenhuollon lakeihin tehdään ne tekniset muutokset, jotka liittyvät siihen, että ympäristöterveydenhuollon tehtävät säilyvät kunnilla.

Pelastustoimen järjestämislailla pelastustoimi siirretään vuoden 2023 alussa kunnilta hyvinvointialueiden järjestettäväksi. Pelastustoimen järjestämisestä vastaa hyvinvointialue ja hyvinvointialueen pelastustoimen palvelujen omasta tuottamisesta vastaa hyvinvointialueen pelastuslaitos. Pelastustoimen organisaatiosta, järjestämisestä, tuottamisesta, valvonnasta ja ohjauksesta säädetään jatkossa laissa hyvinvointialueesta ja laissa pelastustoimen järjestämisestä.

Pelastustoimen lainsäädäntö kokonaisuudessaan täsmentää yleistä järjestämisvastuuta. Esityksessä ehdotetaan tämän johdosta teknisiä muutoksia pelastustoimen lainsäädäntöön, jotta lainsäädäntö päivittyy vastaamaan pelastustoimen uudistuksessa säädettyä uutta järjestäjä-rakennetta ja järjestämisvastuuta.

Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla liikuntalain osalta muutetaan vanhentunut viittaus kuntalakiin ja päivitetään toinen viittaus vastaamaan uutta sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislakia.

Ehkäisevä päihdetyö ja ehkäisevä lastensuojelu.

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annettavan lain muutoksen myötä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin liittyvät **ehkäisevän päihdetyön** tehtävät siirrettäisiin kunnilta tuleville hyvinvointialueille. Käytännössä kuntiin jäisi edelleen ehkäisevän päihdetyön kokonaisuuden organisointi omalla alueellaan. Lain 5 §:ssä säädettyihin tehtäviin ei käytännössä tulisi muita muutoksia kuin työn sovittaminen yhteen tulevien hyvinvointialueiden kanssa. Esityksen mukaan kunta huolehtisi jatkossakin ehkäisevän päihdetyön organisoinnista alueellaan ja nimeäisi ehkäisevän päihdetyön tehtävistä vastaavan toimielimen. Kunnilla olisi siten nykyiseen tapaan kokonaisvastuu alueensa ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä. Hyvinvointialueelle pykälän 1 ja 2 momentissa säädettyistä tehtävistä painottuisivat käytännössä ensinnä alueensa kuntien tukeminen ehkäisevän päihdetyön toteuttamisessa ja kehittämisessä ja toiseksi hyvinvointialueen oma vastuu ehkäisevän päihdetyön tehtävistä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa.

Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen järjestämisvastuun siirtyminen kunnilta hyvinvointialueille tarkoittaisi **ehkäisevän lastensuojelun** osalta sitä, että kuntiin jäisi muu kuin sosiaali- ja terveydenhuollossa annettava ehkäisevä lastensuojelu, kuten esimerkiksi tuki ja erityinen tuki, jota

annetaan esimerkiksi opetuksessa, nuorisotyössä ja varhaiskasvatuksessa. Hyvinvointialueelle siirtyisi ehkäisevään lastensuojeluun kuuluvat sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut kuten esimerkiksi neuvolapalvelut sekä varsinainen lapsi- ja perhekohtainen lastensuojelu.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä koskevat suunnitelmat.

Esityksen mukaan **lastensuojelulain mukainen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma ja vanhuspalvelulain 5 §:n mukainen suunnitelma ikääntyneen väestön tukemiseksi** tehtäisiin jatkossa sekä kunnassa että alueellisesti hyvinvointialueella. Suunnitelmat olisivat osa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 6 ja 7 §:ssä säädettyjä kunnan ja hyvinvointialueen hyvinvointikertomusta ja –suunnitelmaa.

Jatkossa kunnan suunnitelmat kattaisivat kuntaan jäävät toiminnot ja hyvinvointialueen alueellinen suunnitelma hyvinvointialueen palvelut. Hyvinvointialueen tulisi yhteen sovittaa alueensa suunnitelmat toimivaksi kokonaisuudeksi. Suunnitelmia laadittaessa kunnan ja hyvinvointialueen olisi tehtävä yhteistyötä siten kuin sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 7 §:ään, jossa säädetään hyvinvointialueen vastuusta hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä.

Esittelijä	Kunnanjohtaja Anttila Harri
Päätösehdotus	Kunnanhallitus päättää, että esityksestä ei ole tarvetta antaa lausuntoa
Päätös	Hyväksyttiin.